

การถอดองค์ความรู้เกษตรกรต้นแบบ
ในพื้นที่ตำบลกระเจาย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

๑. เรื่อง มันสำปะหลังอินทรีย์

๒. เจ้าของความรู้ชื่อ นายโฉมยง สีโสภณ อายุ ๖๑ ปี อาชีพ เกษตรกร

ที่อยู่ ๑๘๘ หมู่ ๓ ตำบลกระเจาย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

โทรศัพท์ ๐๖๒-๑๑๙๒๔๙๙

วันที่บันทึกความรู้ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

๓. ความเป็นมา

- อดีต นายโฉมยง สีโสภณ เป็นเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบเดิม ปลูกข้าว ปลูกผัก ทำไร่ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น ไร่มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชไร่เศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลกระเจาย ซึ่งเป็นการเกษตรที่ใช้สารเคมีเป็นพืชเชิงเดี่ยว รายได้มีเพียงปีละครั้งประมาณ ปี ละ ๘๐,๐๐๐ บาท จากการขายมันสำปะหลังและทำข้าวนาปี

- ในปี ๒๕๖๐ มีโครงการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์โดยความร่วมมือของ บริษัท อุบลไบโอเอทานอล จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขต ๔ อุบลราชธานี และ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยเลือกพื้นที่เป้าหมายคือ จังหวัดอุทัยธานี อำเภอบ้านไร่ ซึ่งปีแรกมีผู้สนใจเข้าร่วม โครงการจำนวน ๒๓ ราย ในพื้นที่ตำบลกระเจาย ประกอบด้วยเกษตรกรหมู่ที่ ๑,๓,๔ และ ๑๓ ตำบลกระเจาย อำเภอบ้านไร่ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ตำบลกระเจาย มีเกษตรกรที่ผ่านการปรับเปลี่ยน จำนวน ๔ ราย ได้แก่ นายประสิทธิ์ มิ่งขวัญ พื้นที่ ๒ ไร่ นางแสงจันทร์ สิงหา ๔ ไร่ นางสาวออง ว่างมะนาว ๙ ไร่ และนายโฉมยง สีโสภณ ๔ ไร่

- ในปีแรกของการผลิตประสบปัญหาผลผลิตต่ำมากเพียง ๑.๕-๒ ตัน/ ไร่ เนื่องจากดินขาด การปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้อง อีกทั้งดินมีความเป็นกรดจัดการละลายของธาตุอาหารไม่ดี อินทรีย์วัตถุในดินต่ำ มากเนื่องจากมันสำปะหลังที่ปลูกต้องรอธาตุอาหารจากปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีการใช้

- สารกำจัดวัชพืชได้แก่ พาราควอต และไกลโฟเซต ในปริมาณที่สูงขึ้นทุกๆปี เนื่องจาก วัชพืชเกิดการดื้อยา และบั่นทอนสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตเอง นอกจากนี้ยังได้ขายผลผลิตในราคาประกันกับ ทางบริษัทอุบลไบโอเอทานอล ในราคากิโลกรัมละ ๒.๙๐ บาท ซึ่งเป็นมันระยะปรับเปลี่ยน

- ปี ๒๕๖๒ เข้าสู่ปีที่ ๓ ในการปรับเปลี่ยน ดินปลูกมีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก น้ำหมักชีวภาพบำรุงต้น ใบ และราก งดใช้สารเคมีทุกชนิด ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ ๔-๖ ตัน ซึ่งจะได้ ขายผลผลิตในราคากิโลกรัมละ ๓.๔๐ บาทซึ่งเป็นราคาประกันสำหรับมันที่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตร อินทรีย์ มกษ.๙๐๐๐, USDA Organic, EU Organic, JAS Organic และ China Organic มันสำปะหลังที่ได้จะ นำไปสู่วัตถุดิบในการผลิตแป้งและผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกส่งออกสู่ต่างประเทศ ซึ่งการผลิตมันอินทรีย์เกษตรกร ต้องมีความขยันหมั่นเพียร และต้องมีความซื่อสัตย์เป็นอันดับแรก

๔. องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ และงานที่ภาคภูมิใจ

การปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตดี

๑. **การเตรียมดิน** หลังจากมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันสำปะหลังประมาณช่วงเดือนมีนาคม จะทำการพักหน้าดิน ไถตากดินและหว่านเมล็ดพันธุ์ปอเทืองเพื่อใช้ในการปรับปรุงดิน จากนั้นประมาณ ๓๐ วันทำการไถกลบเพื่อเตรียมแปลงปลูกในเดือนพฤษภาคม โดยการใช้ปุ๋ยหมักที่จนได้ที่ไม่น้อยกว่า ๒ เดือนรองพื้นไร่ละประมาณ ๑ ตันและทำการยกร่องปลูก ระยะห่างระหว่างร่อง ๘๐-๑๐๐ เซนติเมตร (เพื่อความสะดวกในการเข้าทำงานของเครื่องจักรในการกำจัดวัชพืช)
๒. **การเตรียมท่อนพันธุ์** ตัดท่อนพันธุ์ยาวประมาณ ๖ ข้อ ท่อนพันธุ์ต้องเป็นท่อนพันธุ์ที่มาจากแปลงอินทรีย์แปลงเดิมไม่ผ่านการใช้สารเคมีมาก่อน แช่ท่อนพันธุ์ด้วย PGPR^๓ ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมวิชาการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังอินทรีย์ก่อนนำไปปลูกในแปลง
๓. **การกำจัดวัชพืช** เมื่อมันสำปะหลังอายุ ได้ ๒ เดือน กำจัดวัชพืชโดยการใช้การดายหญ้าหรือการใช้เครื่องจักรตัดหญ้าเดินตามในการไถกำจัดหญ้าบริเวณร่องมันสำปะหลังซึ่งสามารถโรยปุ๋ยหมักไปพร้อมกันในเวลาเดียวกัน
๔. **การดูแลรักษา** หมั่นฉีดน้ำหมักชีวภาพทุก ๑๕ วันเพื่อบำรุงต้นและใบ หลังจากมันสำปะหลังอายุ ๓-๕ เดือน พร้อมสำหรับการแตกกิ่งหมั่นตรวจแปลงตรวจดูโรคแมลงที่ระบาดในแปลง

การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง

การทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวา

ส่วนผสม ๑. เศษวัสดุ ประกอบด้วย ผักตบชวา ๑ ส่วน กากมัน ๑ ส่วน กากอ้อย ๑ ส่วน

๒. มูลสัตว์ ๑ ส่วน

วิธีทำ นำเศษวัสดุมากองขนาดความกว้าง ๑.๕ เมตรความยาวตามสะดวก ความสูงของชั้นวัสดุแต่ละชั้นไม่ควรเกิน ๑๐ เซนติเมตร เริ่มจาก ผักตบชวา กากมัน กากอ้อยและมูลสัตว์ รดน้ำให้ชุ่ม ความสูงของกองปุ๋ยประมาณ ๑.๒-๑.๕ เมตร หมั่นรดน้ำให้ความชื้นทุก ๑๐ วัน

จุลินทรีย์หน่อกล้วย

ส่วนผสม ๑. หน่อกล้วย ๓ กิโลกรัม

๒. กากน้ำตาล ๑ กิโลกรัม

๓. น้ำสะอาด ๑๐ ลิตร

วิธีทำ ขูดหน่อกล้วยความสูงไม่เกิน ๑เมตร นำมาสับให้ละเอียด คลุกเข้าให้เข้ากับกากน้ำตาลเติมน้ำสะอาด ๑๐ ลิตร หมักในถังมีฝาปิด ๗ วันสามารถนำไปใช้ได้ ใช้อัตราฉีดพ่น ๒๐ ซีซี ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทุก ๑๕ วัน ในมันสำปะหลัง

ปัจจุบันนายโฉมยง สีโสภา เป็นเกษตรกรต้นแบบด้านการผลิตมันสำปะหลังอินทรีย์ในจังหวัดยโสธร มีผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานในแปลง และได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดเกษตรกรดีเด่น สาขาทำไร่ ประจำปี ๒๕๖๓

๕. สรุปองค์ความรู้ที่ใช้

๑. การปฏิบัติตามข้อบังคับเกษตรกรอินทรีย์
๒. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตเอง
๓. การดูแลรักษามันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตดี

๖. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. การเตรียมพื้นที่ให้เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชระบบอินทรีย์ คือต้องสร้างแนวกันชนที่หนาแน่นในแปลง การทำคูกันขนาดใหญ่เพื่อป้องกันน้ำจากแปลงอื่นเข้าสู่แปลงของเรา
๒. การมีใจรักในการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องการทำเกษตรอินทรีย์ต้องมีความพิถีพิถันการผลิต เพราะไม่มีการใช้สารเคมี โดยเฉพาะการกำจัดวัชพืช และไม่ควรถ่ายในพื้นที่ยากเพราะจะดูแลไม่ทั่วถึง
๓. การได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานด้านการเกษตรในการช่วยเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังอินทรีย์
๔. การมีความรู้ในการผลิตมันสำปะหลังให้ได้คุณภาพดี มีการวางแผนการปลูกในฤดูกาลที่ถูกต้องและเหมาะสม
๗. ตลาดที่มั่นคงและแน่นอน เกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังอินทรีย์จะขายมันสำปะหลังอินทรีย์หัวสดให้บริษัทอูบลไปโอเอธานอล เพื่อนำไปผลิตแป้งมันสำปะหลังอินทรีย์

๗. แนวคิดในการทำงาน

การผลิตมันสำปะหลังอินทรีย์ต้องมีความตั้งใจและความซื่อสัตย์ในงานที่ทำ เพราะมันสำปะหลังเป็นพืชที่ต้องการธาตุอาหารในการเจริญเติบโตปริมาณมากต้องใช้ปุ๋ยเคมีในการเพิ่มผลผลิต ประสบกับปัญหาเรื่องวัชพืชในแปลงต้องใช้สารกำจัดวัชพืชที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในการกำจัด หากแรงงานไม่เพียงพอ แต่การทำเกษตรอินทรีย์ต้องมีความขยันมาเป็นอันดับ ๑ ต้องหมั่นตรวจแปลงปลูกเพื่อป้องกันศัตรูพืชที่จะทำความเสียหายในแปลง โดยอาศัยแรงงานคนและเครื่องจักรทุ่นแรงบางชนิดเป็นสำคัญ ปีแรกที่ทำจะให้ผลผลิตต่ำมากเนื่องจากดินที่ปลูกขาดความอุดมสมบูรณ์ ต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๒ ปีในการฟื้นฟูปรับปรุงดินตามแบบเกษตรอินทรีย์ผลผลิตที่ได้จะค่อยๆ สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเพาะปลูกที่ทำให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร

๘.หลักคิดในการประกอบอาชีพเกษตรกร

อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่เลี้ยงครอบครัวมาตั้งแต่เกิด เป็นอาชีพที่มั่นคงแต่มีความเสี่ยงสูง เพราะต้นทุนในการผลิตไม่คงที่ ต้องอาศัยปัจจัยการผลิตภายนอกเป็นส่วนใหญ่ แต่หากเกษตรกรสามารถสร้างปัจจัยการผลิตให้เกิดขึ้นภายในแปลงหมุนเวียนและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ และได้จำหน่ายผลผลิตในราคาสูงหรือเป็นที่น่าพึงพอใจ อาชีพเกษตรกรสามารถอยู่ได้ด้วยการทำงานของตนเอง

๙.ที่มาของข้อมูล

ผู้ถอดองค์ความรู้ นางสาวดวงใจ ประกอบสันต์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร
